

2014. szeptember 27. - **1115 éve a Brenta folyó mentén – ezekben a szeptemberi napokban - elődeink hatalmas csatában legyőzték az egyesült itáliai hadsereget.**

Ez a kiemelkedő hadtörténelmi esemény a korszak egyik fontos ütközete volt, amely jól rávilágít a magyarok 9-10. századi hadászati fölényének tényére.

A csatára való emlékezésen kívül érdemes ismét feltenni néhány kérdést, a mai magyar történelemszemlélettel, oktatással kapcsolatban. A Pozsonyi csatával együtt ezt a fényes győzelmet sem oktatják iskoláinkban. Pedig mindkét ütközetről viszonylag sok korabeli forrás maradt fenn. Nézzük meg röviden, hogy mi is történt 899. szeptember 24-én.

899 tavaszán egy 5000 fős magyar sereg itáliai hadjáratra indult. A magyarországi tankönyvekben (elég egyoldalúan) ezt az eseményt is a „kalandozásnak” nevezett eseménysorba állítják. Honlapunk olvasóinak nem kell külön megjegyezni, hogy mennyire szakszerűtlen ez a lekicsinyítő szakkifejezés. Érdemes elgondolkozni a honi történészeink szóhasználatán. Elég erre egy-két példát mondani a korszakból, nevezetesen, a 8-9. századi frank birodalmi hadjáratokat nem nevezik kalandozásnak. Pedig a Kárpát-medencében megtelepedett avar elődeink elleni támadások bizony rabló hadjáratoknak tekinthetők. Nem kímélve sem nőt, sem gyereket, egyszerű fosztogatásnak nevezhetjük, ahol szekér számra hordták el az avarok szemgyönyörködtető aranykincseit. A szászok elleni frank hadjáratok során –igaz ezeknek célja a szász területek bekebelezése volt – pedig bestiális kegyetlenséggel, ezerszámra mészárolták le a fegyvertelen lakosságot a frank katonák. Az Európában államot alakító mór kalifátus északi hadjárait sem nevezi senki kalandozásoknak. A magyar hadjáratokat, viszont a hazai tankönyvek mind a mai napig (kicsit érthetetlen módon) kalandozásnak nevezik. Mára – főképpen hadtörténészeinknek köszönhetően – a „kalandozás” elnevezést végre kezdi felváltani a „honbiztosító hadjárat” terminus. Kutatómunkák tucatjai bizonyították a legtöbb hadjárat pontos célját, okát és sokszor a lefolyását is. A hadjáratok kiváltó okai egyrészt a határok (gyepűk) kitolása, „demilitarizált” zónák és adófizetésre kötelezett (jól ellenőrizhető) területek létrehozása volt. Másfelől a katonai erőfeszítések az újonnan birtokba vett Kárpát-medence magyar uralmának a megkérdőjelezhetetlenségére irányultak.

Azonban a legfőbb indok a kiterjedt magyar szövetségi rendszer kiépítése lehetett. Az erős lovasnomád hatalmi központok szokásos taktikájaként ismerjük a fenyegető szomszéd népek szövetségbe kényszerítését. A kifinomult magyar diplomácia is ekképpen járt el. A szövetséges népeket pedig katonai segítséggel támogatták elődeink. A magyar hadjáratok döntő többsége, e rendszer keretében zajlott le, a magyar csapatok hívásra érkeztek, egy adott cél érdekében. Az itáliai hadjárat is ebbe a sorba illeszthető be.

A magyar csapatokat a régebbi szövetséges Arnulf császár hívta ellenlábasa Berengár itáliai király ellen. A magyar fejedelemség fontos külpolitikai érdekeként szövetséget tartott fenn a császárral. Hiszen a magyar hadvezetés ekkor még nem győzte le végleg a morvákat (majd csak 902-re) és a bolgár-török csapatokat is csak frissen szorította ki a déli országrészből. Az Észak-Itáliára támadó magyar hadsereg vezére valószínűleg Szalárd, Árpád-házi vezér lehetett (a nyugati források Saladusként vagy Salodonként említik). A magyarok ellen Berengár király a korszakban hatalmasnak mondható, 15 ezer fős sereget gyűjtött össze.

A háromszoros túlerőben lévő itáliai had Páviánál lezárta a Pó felé vezető utakat, majd megindultak a magyarok ellen. A páncélos és lovas katonák túlerejük tudatában magabiztosan törtek előre. A magyar csapatok a jól bevált ősi harcmodor szerint folyamatosan hátráltak,

menekülést színeltek. A kisebb csapatokra szakadt lovasíjászok azonban folyamatosan zaklatták az ellenfelet. A nomád taktika szerint a 200 kilométeres visszavonulás után az ellenfél nehézfegyverzetű főerejét csapdába akarták csalni. A krónikák szerint a magyarok miközben húzták maguk után az itáliai hadat, többször szabad elvonulást kértek, az eddig a városokból – főként Luitward vercelli püspöktől – elvett kincsek visszaadásának fejében.

Egyes történészeink a békeajánlatokat a háromszoros túlerőtől megrettent magyar hadvezér félelmeként fogták fel. Más megközelítés szerint ez a szokásos magyar hadicsel volt, az ellenfél megtévesztése, elbizakodottá vagy bizonytalanná tétele. Az utóbbi érvet látszik alátámasztani, hogy a gyors mozgású magyar sereg többször teljesen visszavonulhatott volna, ehelyett Veronánál a magyar főerő levált és elfoglalta a későbbi pozícióját, felkészülve a koncentrált ellentámadásra. A magyar főerő a Brenta folyó fölötti hegyek lábainál, tehát a megfelelő terepfedezet előtt táborozott le, majd miután magával vonta az ellenséget, a magyar utóvéd is átkelt a folyón. A magyar csapatok győzelme mellett szólt a jól megválasztott terep és az, hogy kifárasztották az ellenfelet, azonban itáliai haderő így is nyomasztó létszámfölényben volt. Az elbizakodott Berengár elkövette azt a hibát, hogy nem támadott azonnal, hanem letáborozott a folyó jobb partján. Szalárd nem tétozott, gyorsan rohamot indított. Több oldalról támadták a táborát, körbeszáguldozva az ellenség területét folyamatos nyílzáport zúdítottak rájuk. A főerő egy központi lehengerlő támadással fejezte be a harcot. Őseink néhány óra alatt teljesen tönkreverték Berengár seregét.

A Brenta menti csata az egyik legjelentősebb magyar honfoglalás-kori ütközetek közé sorolható. Európai mértékkel is komoly összecsapásnak tekinthető, iskolapéldája a korabeli magyar hadviselésnek. Itt az ideje, hogy az elfeledett honbiztosító és honmegtartó hadjáratokat a nemzeti emlékezetünkben a megfelelő szintre emeljük. A X. század, az európai kontinensen, a magyar katonai fölény évszázadának nevezhető, ezért büszkén és méltósággal emlékezzünk történelmünk ezen dicsőséges eseményeire. **Bíró Csaba**